YoungstarsWiki.org

SUBMITTED BY
Irmgard

ON
13.01.2016

★ ★ ★ ★ ★
Keine Stimmen

Prenasledovanie anabaptistov



Stručný úvod do kurzu pre pracovníkov táborov BESJ 2006/2007

Úvod

Téma „Prenasledovanie anabaptistov“ ako téma kurzu pre vedúcich táborov BESJ v školskom roku 2006/07 sa – nevedome – zapadá do celej rady oficiálnych aj súkromných projektov venovaných „Roku anabaptistov 2007 – „Pravda má byť zistená“. Pri príležitosti tohto roka anabaptistov sa hrajú divadelné predstavenia, píšu sa knihy, organizujú sa výlety a mnoho ďalšieho.

Kurz pre vedúcich táborov v prvom rade pripravuje vedúcich mládežníckych skupín BESJ na úlohu vedúcich programu „Mládež+Šport“ v športovej disciplíne táborový šport/trekking. V druhom rade sa táto téma predstavuje skupine vedúcich, aby mohli na základe toho organizovať a realizovať príslušné tábory. S cieľom oboznámiť účastníkov a vedúcich týchto kurzov (a neskôr prípadne aj záujemcov) s touto tematikou bola vypracovaná táto brožúra. Neusiluje sa o úplnosť ani bezchybnosť. Skôr má poskytnúť prehľad, aby organizátori táborov disponovali základnými znalosťami.

Táto príručka opisuje predovšetkým udalosti týkajúce sa bernských anabaptistov. Tam, kde to bolo potrebné, boli do textu začlenené informácie z bližšieho aj širšieho okolia. Pre hlbšie zoznámenie sa s touto témou existovala podrobnejšia verzia v BESJ.

Na tomto mieste by sme sa chceli poďakovať Dr. Hanspeterovi Jeckerovi z Biblickej školy Bienenberg za cenné informácie a historický prehľad, ako aj za korektúru prvého návrhu.

Tebe ako čitateľovi – či už ako účastníkovi alebo vedúcemu kurzu pre táborových pracovníkov, alebo ako záujemcovi – prajeme veľa úžitku pri skúmaní anabaptistického historického dedičstva vo Švajčiarsku a tvojim táborovým účastníkom veľa radosti na táboroch venovaných tejto zaujímavej téme.

Lori Keller a Sara Kündig

Stručný historický prehľad

Stručný historický prehľad

História

Začneme reformáciou

Reformácia je hnutie zo 16. storočia, v priebehu ktorého došlo k odtrhnutiu sa od rímskokatolíckej cirkvi a k vzniku reformovaných, luteránskych a anglikánskych cirkví, ako aj niektorých slobodných cirkví. Spoločné základy spočívajú v odklone od katolíckych dogiem a návrate k Biblii a jej učeniu. Odtrhnutie sa od rímskokatolíckej cirkvi spočiatku nebolo zámerom reformátorov. Pôvodnou myšlienkou bolo obnovenie kresťanského učenia v rímskokatolíckej cirkvi. Reformácia nevznikla na jednom mieste dielom jedného človeka – existovali rôzne centrá a rôzni reformátori, ktorí vychádzali z rôznych predpokladov a pôsobili v rôznych politických pomeroch. Spúšťač reformácie nemožno definovať jedným konkrétnym bodom; išlo skôr o rôzne veci, ktoré sa nahromadili a nakoniec na vrchole vyústili do explózie.

Boli to napríklad rôzne reformné uznesenia, ktoré sa pripravovali, vypracovali, ale potom neboli prijaté tak, ako mali. Existujúce uznesenia boli pápežom oslabené. Rôzne dane, poplatky a odvody plynuli do pápežských pokladníc. Mnohí kniežatá ich považovali za príliš vysoké. K tomu sa pridalo, že obchod s odpustkami – odpustenie hriechov sa dalo kúpiť – čelil čoraz väčšej kritike. Rozhodujúcim zlomom sa stal preklad Biblie do nemčiny, ktorý vypracoval Martin Luther. Rozvíjajúce sa kníhtlačiarske remeslo umožnilo vydávať Bibliu a predovšetkým rôzne „kacírske spisy“ reformátorov vo veľkých nákladoch. Ľudia boli po prvýkrát povzbudzovaní k samostatnému čítaniu Biblie, čo v katolíckej cirkvi nebolo dovolené, čím vzniklo mnoho nezodpovedaných otázok. So záujmom sa čítali aj spisy reformátorov. Ľudia začali spochybňovať katolícku cirkev a jej učenie a tak sa zistilo mnoho vecí, ktoré nie je možné podložiť Bibliou.

Kritika existujúcej tradície

Existujú dva prístupy ku kritike tradície starobylej cirkvi, ktoré podporovali rôzne strany:

- Luther podrobil tradíciu cirkvi prísnej skúške. Meradlom bol text Biblie. Tradície, ktoré podľa neho boli v rozpore s Písmom, mali byť zrušené. Zastával však názor, že tradície, ktoré síce nevychádzali priamo z Biblie, ale boli užitočné pre život veriacich, by sa mali zachovať.
- Zwingli a Kalvín odmietli všetky tradície, ktoré nemajú oporu v Biblii. Preto majú reformovaní strohé kostoly, ktoré sú zdobené nanajvýš biblickými citátmi. Zwingli čiastočne odmietal dokonca aj inštrumentálnu hudbu v kostole. Večera Pánova je spomienková slávnosť.

Politický vývoj

Ako už bolo spomenuté vyššie, k vypuknutiu reformácie neviedli len politické alebo sociálne nedostatky cirkvi. Tieto aspekty skôr poskytli živnú pôdu pre nové teologické myšlienky reformátorov. K teologickému boju o správny výklad Biblie sa čoskoro pridali aj politické aspekty. Nové myšlienky poskytli rišským kniežatám teologické odôvodnenie na zníženie daňového bremena uloženého Rímom. Vznik protestantských krajinských cirkví tiež posilnil autonómiu kniežatstiev. V prvej polovici 16. storočia došlo k rôznym vojnám medzi katolíkmi a protestantmi v Nemecku a vo Švajčiarsku, ktoré v Nemecku skončili v roku 1555 Augsburským náboženským mierom a vo Švajčiarsku v roku 1531 druhým Kappelovým mierom. V oboch prípadoch to viedlo k princípu „cuius regio – eius religio“ (čí je kraj, toho je aj vierovyznanie). Pre Nemecko to znamenalo, že príslušný knieža určoval vierovyznanie svojho územia, zatiaľ čo vo Švajčiarsku o tom rozhodovala príslušná republikánska vláda v kantóne.

Radikálne prístupy

Pre reformátorov, ako boli Thomas Müntzer, Andreas Bodenstein z Karlstadtu, Menno Simon alebo Jakob Hutter, bola táto doba poznačená apokalyptickými znameniami. Niektorí z nich interpretovali udalosti duchovne a videli svoju úlohu v tom, že majú pripraviť cestu pre Božie kráľovstvo, ktoré sa

podľa nich skutočne blížilo ako eschatická vláda spravodlivosti. Treba však povedať, že „radikáli“ sledovali veľmi odlišné prístupy.

S nadšením sa usilovali o vytvorenie eschatologických štruktúr. Zbor mal pozostávať z pokrstených v pravom viere (opätovný krst/krst dospelých). Pôsobili až do politických štruktúr a čiastočne revolučným spôsobom – v podobe slávnych roľníckych vojen – prevrátili sociálne a politické pomery.

To narazilo na prudký odpor nielen zo strany sociálnej elity a katolíckej cirkvi. Aj protestanti na čele s Lutherom vyzývali k násilnému ukončeniu nepokojov. Kniežacie vojská zbraňou ukončili povstania – anabaptisti našli náboženskú slobodu až ako emigranti v Amerike. Okolo polovice 16. storočia sa na scénu dostala druhá generácia reformátorov. V Ženeve to bol Johannes Calvin a v Zürichu Heinrich Bullinger, nástupca Zwingliho. Ich prínosom bolo teologické upevnenie reformácie – Calvin svojou „Inštitúciou“, Bullinger „Druhým helvétskym vyznaním“. Obaja mali celoeurópsky vplyv na protestantizmus.

Reakcia katolíckej cirkvi

Katolícka cirkev sa najskôr pokúsila presvedčiť, potom však prešla k politickému a cirkevnému nátlaku. Luther musel utiecť a prežil len vďaka kniežacej ochrane. Zwingliovi sa naopak podarilo presvedčiť curyšskú radu o správnosti svojho učenia. Nové myšlienky reformácie sa šírili ako požiar – obyvateľstvo sa hromadne pridávalo k novému vierovyznaniu, ríšske mestá a kniežatá prešli na stranu reformácie. Vtedajší cisár Karol V. zostal katolíkom, nemohol sa však sústrediť na potlačenie reformácie, pretože ho silne zaťažovala zahraničná politika (Turecko a Francúzsko). V nasledujúcom období bola založením jezuitského rádu iniciovaná reformácia v rámci katolíckej cirkvi. Reformácia bola jedným z veľkých zlomových bodov v dejinách západnej civilizácie. Pre dejiny kresťanstva znamenala reformácia, že sa podarilo obmedziť dovtedajšiu absolútnu moc katolíckej cirkvi.

Anabaptisti v okolí Zürichu a Schaffhausenu

Anabaptisti v okolí Zürichu

Ulrich Zwingli sa v roku 1506 stal farárom v Glaruse a v rokoch 1512–1515 sa intenzívne podieľal na vojenských ťaženiach Glaruščanov v prospech pápeža v Lombardsku. Zatiaľ čo sa spočiatku zaoberal humanistickými spisami, neskôr sa veľmi intenzívne venoval práve vydanému gréckemu Novému zákonu od Erasma Rotterdamského. Pri tom dospel k poznaniu, že učenie cirkvi sa v niektorých veciach nezhoduje s Novým zákonom. V roku 1516 začal kázať proti púťam, predajcom odpustkov a iným cirkevným zlozvykom. Vyzval biskupov, aby napravili cirkev podľa pokynov Božieho slova. V roku 1519 prišiel Zwingli do Zürichu, aby tam nepretržite vykladal evanjeliá. Presvedčil curyšskú radu natoľko, že tá vyzvala všetkých kazateľov, aby kázali v súlade s evanjeliom. Na začiatku svojho pôsobenia v Zürichu boli vodcovia anabaptistov jeho spojencami, po rôznych disputáciách sa však stal ich zarytým protivníkom. Pre zürichských anabaptistov postupovala reformácia pod Zwingliho vedením príliš pomaly a nedostatočne dôsledne. Mnohí na reformáciu čakali dlho. A teraz, keď bola právne zavedená, chceli rýchlo a radikálne prebudovať cirkev podľa vzoru raného kresťanstva. Zwingli však váhal. Reformácia vznikla na základe rozhodnutia mestskej rady. Zwingli teda nemohol jednoducho zrušiť omšu a celé rímske náboženstvo. Muselo to mať svoj čas a dozrieť, aj keby to malo trvať ešte roky, kým sa reformácia dokončí. Ďalšou prekážkou bolo, že v Zürichu nie všetci podporovali reformáciu, ale bolo aj veľa tých, ktorí chceli zostať pri rímskych tradíciách. Druhá strana nechcela vôbec postupovať podľa biblického vzoru, ale jednoducho radikálne zlomiť so všetkým, čo malo rímsky vplyv. Zwingli sa teda ocitol konfrontovaný s rôznymi názormi a musel postupovať múdro, aby reformáciu zasadil na úrodnú pôdu. Zwingli a anabaptisti sa zhodovali v zásadách, k rozkolu teda nemuselo dôjsť. Dlhé čakanie na zmenu však u anabaptistov vyvolalo rastúcu netoleranciu. Postupom času sa tento oheň netolerancie čoraz viac rozdúchaval, až napokon vybuchla bomba.

Anabaptisti v okolí Schaffhausenu

Najznámejším dokumentom šaffhausenského anabaptizmu je Schleitheimské vyznanie, ktoré pri príležitosti anabaptistického synodu 24. februára 1527 vypracoval Michael Sattler. Nepredstavuje súhrn najdôležitejších vieroučných zásad anabaptistov, ale má za cieľ objasniť určité sporné body medzi anabaptistami a osvetliť ich z pohľadu Biblie. Sedem tém, ktorými sa zaoberá, sú: krst, cirkevná disciplína, Večera Pánova, oddelenie od sveta, pastierska služba, autorita a prísaha. Nižšie sú uvedené hlavné články Schleitheimského vyznania. Sú výrazne skrátené, napriek tomu však poskytujú pohľad na myšlienky anabaptistov.

1. **O krste**

   Krst má byť udelený všetkým tým, ktorí boli poučení o pokání a zmene života a skutočne veria, že ich hriechy sú odpustené skrze Krista. Tým sa vylučuje každý detský krst, čo je najväčšia a prvá ohavnosť pápeža.

2. **O pastieroch v cirkvi**

   Pastier Božej cirkvi má byť úplne v súlade s Pavlovým poriadkom taký, ktorý má dobrú povesť aj medzi tými, ktorí nie sú veriaci. Jeho úlohou má byť čítať, napomínať, učiť, varovať, kárať, vylúčiť, viesť modlitby, začať lámať chlieb a vo všetkom dbať na telo Kristovo.

3. **O autoritách**

   Vláda je Božím poriadkom mimo Kristovej dokonalosti. Trestá a zabíja zlých a chráni a stráži dobrých.

   Po prvé: Kresťania nemajú používať meč proti iným ľuďom.

   Po druhé: Kresťania nemajú vynášať rozsudky nad inými.

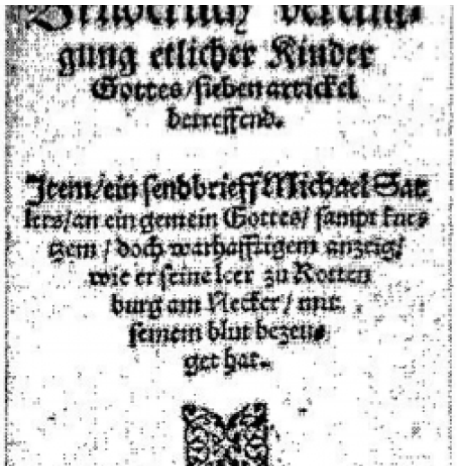
   Po tretie: Kresťania nemajú byť súčasťou verejnej moci.

   Nakoniec: Našou hlavou je Kristus a my ako jeho údy máme konať podľa Kristovej vôle.

4. **O prísahách**

   Prísaha je potvrdením medzi tými, ktorí sa hádajú alebo si dávajú sľuby, a zákon prikazuje, aby bola skladaná výlučne v mene Božom, pravdivo a nie falošne. Kristus, ktorý učí plnenie zákona, zakazuje svojim učeníkom akékoľvek prisahanie, či už pravdivé, alebo falošné, či už na nebesia, alebo na zem.

Články o anabaptistoch


gung etlicher Kinder
Gottes/ sieben artickel
betreffend.

Item/ ein sendbrieff Michael Sat
lers/ an ein gemein Gottes/ sampt frey
gem/ doch warhafftigem anzeig/
wie er seine leer zu Rotten
burg am Necker/ mit
seinem blut bezeu
get hat.

Anabaptisti v okolí Bernu

„Ty si teraz tiež medzi anabaptistami? Od kedy máme zase takú pohromu vo funkcii? Vieš, že tu nie sú tolerovaní žiadni anabaptisti? Myslím si, že Brandis je v súčasnosti čistý, okrem niekoľkých tvrdohlavých žien už nikto nepatrí k tejto bande, len za Trachselwaldom a Langnauom sa ešte pár z nich skrýva!“

Tieto slová bernského krajského správcu adresované mladému mužovi, ktorý nedávno prešiel k anabaptistom, odrážajú všeobecný názor na anabaptistov vo Švajčiarsku.

Nie je celkom jednoduché získať prehľad o histórii anabaptistov v okolí Bernu. Pre túto časť Švajčiarska neexistuje optimálny informačný základ. Hoci sa tu a tam nájdu údaje, sú veľmi neúplné a väčšinou veľmi stručné. Takmer všetky informácie pochádzajú od anabaptistov, ktorí sa priznali pod krutým mučením. Výpovede anabaptistov sú preto veľmi nepresné a občas narazíme na mená, ktoré sa z ničoho nič objavujú a zase miznú. Vynára sa aj otázka, ktorých ľudí možno označiť za anabaptistov. Kam zaradiť mužov ako Thomas Müntzer – medzi anabaptistov alebo luteránov? Mnohých preto treba označiť za priateľov anabaptistov, nie však za skutočných anabaptistov.

Bernský anabaptistický kruh bol pevne zakoreneným spoločenstvom, ktorého prívržencov nemožno označiť za nestálych jednodňových motýľov. Boli pripravení podstúpiť všetky možné útrapy. Neodradili ich ani výsluchy ani mučenie. A neváhali prejsť pešo mnoho kilometrov, aby sa dostali na svoje tajné zhromaždenia. Silne sa zasadzovali za biblické poznanie, ktoré uznávali.

Zatknutí – vypočúvaní – utopený

Na bernskej disputácii v roku 1528, na ktorej padlo rozhodnutie o zavedení reformácie, sa objavilo aj osem anabaptistov. Neboli pripustení, ale zatknutí. Až po jej skončení sa uskutočnil rozhovor, pri ktorom sa sám Zwingli pokúsil presvedčiť anabaptistov o ich omyle. Bez úspechu. Bolo im zakázané zdržiavať sa v meste aj na vidieku a hrozilo im smrťou, ak by sa vrátili. Traja z nich sa však vrátili. Boli zatknutí a vypočúvaní. V polovici júla 1529 boli utopení v rieke Aare. 13. marca 1535 úrady rozhodli, že „odteraz budú muži popravovaní mečom, ženy však vodou, bez milosti, od života k smrti“. Vyššie spomenutý rozsudok smrti nad tromi anabaptistami nie je jediný. Hans Haslibacher z Haslibachu pri Sumiswalde je tiež jedným z mnohých anabaptistov, ktorých popravy v Berne v rokoch 1528 až 1571 sú doložené písomnými prameňmi.

Lov na ľudí

V nariadení z roku 1583 sa píše: „Vymýtiť túto vzbúrenú sektu je úplne zbytočné, jej počet sa zväčšuje zo dňa na deň. Anabaptistickí vodcovia, kazatelia, učitelia a hlavné postavy majú byť bez akejkoľvek

milosti odsúdení mečom. Úradníci majú tiež najímať a odmeňovať ľudí, aby deň a noc prenasledovali vodcov a predstavených. Dvory anabaptistov, kde nie sú deti, sa majú podľa možnosti predať.“

Pre bernských anabaptistov a anabaptistky nastali ťažké časy. Z vyšších úradov a z Bernu sa Weibel a ďalší (viac či menej) poverení ľudia vydali na lov „ľudskej zveri“. Organizovali sa skutočné honby. Tie boli pomerne výnosné, lebo v „úradných knihách“ sa opakovane zaznamenávajú sumy, ktoré boli vyplatené, ak bol lov úspešný. Za učiteľa anabaptistov bola raz vypísaná odmena 100 guldenov (1 gulden = 2 libry), aby ho mohli chytiť. V jednej kronike je zaznamenané nasledovné: „1644 – Veľký lov na anabaptistov. Vláda pátra po Ueli Zauggovi, Ueli Neuhausovi a Christenovi Staufferovi na Äbnit v Eggiwile. Mnohí anabaptisti sú vo väzení, 48 z nich bolo vyhostení.“

Mučenie

Mučením sa snažili z mužov aj žien vynútiť priznania, zistiť mená ich vierových bratov a sestier, ich „učenie“ alebo miesta zhromaždení, alebo ich odradiť od ich „bludného učenia“. V jednom spise sa okrem iného uvádza: „...bol vyťahaný na lane bez záťaže...“ Pri druhom prípade bola tá istá osoba vyťahaná s pripevneným kameňom. O inom mužovi sa uvádza, že ho tiež najprv vytiahli bez záťaže, potom s malým kameňom a po tretíkrát dokonca s kameňom vážiacim 75 libier. Ženám napríklad nasadzovali palcové skrutky. V nariadení z roku 1670 sa uvádza: „... takéto neposlušné a vzpurné hlavy verejne bičovať palicami a odviesť ich za hranice.“ Ak by opäť vstúpili na územie krajiny, bude sa s nimi zaobchádzať „rovnakým spôsobom“ a navyše budú „označené brönnysenom“.

Pokuty

V otvorenom liste, ktorý bol prečítaný z kazateľníc v okresoch Signau, Trachselwaldu a Brandisu, sa napríklad uvádza, že anabaptistom sa ukladá pokuta 10 libier a „ak sa neodvrátia, budú potrestaní na živote a majetku, a tým, u ktorých bývajú, budú zničené ich domy a stodoly až po základy.“ Jeden syn musel zaplatiť pokutu 10 libier, pretože bez povolenia „ubytoval a pomáhal“ svojmu anabaptistickému otcovi. Zaznamenané je tiež nasledovné: „1599. Od Hannsa Gerbera, starého v Goldte, farníka z Langnowu, bolo za jeho neposlušnú anabaptistickú manželku zabavených 1800 libier.“

Ochrana anabaptistov zo strany občanov

Svetská moc udelila v roku 1585 cirkevnej moci úradný príkaz: „Chcú, aby sa všetci kazatelia, ktorí patria do miestnej kapituly, zišli a medzi sebou (poradili sa) o rôznych prostriedkoch na zrušenie anabaptistických učení a zhromaždení a potom oznámili svoj názor pánom.“ Duchovní páni okrem iného hlásili: „... Aby boli zvádzači a falošní učitelia s najväčšou usilovnosťou a vážnosťou vyhnaní z Vašej Milosti krajín...“ Všetkým poddaným malo byť prísne zakázané „ubytovať a pomáhať“ akémukoľvek anabaptistovi. S anabaptistami sa nesmel obchodovať, ani kupovať, ani predávať. Majú byť nahlásení, aby ich poučili spôsobilí kazatelia. Ak sa nedajú poučiť, majú byť „zásobovaní múkou a chlebom tak dlho, kým sa ich tvrdohlavosť nezlomí, alebo kým nebudú na základe rozhodnutia Vašej Milosti vyhostení z krajiny.“

Vyhostenie

Na základe tohto posudku vláda vydala nové nariadenie, v ktorom okrem iného uvádza: *Keďže (anabaptisti) však neprijímajú ani varovanie, ani poučenie, zostávajú tvrdohlaví a neposlušní a ani sa nechcú zmierniť, majú byť bezodkladne odvedení na hranice krajiny a vyhostení z našej krajiny, lebo sme rozhodnutý, že ak sa opäť vrátia do našej krajiny a budú zadržaní, ale neodstúpia, ale budú ako predtým tvrdohlavo zotrvávať vo svojom blude, potrestať ich na živote a zdraví ako neposlušných, odpadlíkov a vzbúrencov.“ Často boli anabaptisti vyhnaní za hranice úplne bez prostriedkov. Mnohí to nevydržali a vrátili sa späť. V priebehu času museli krajinu opustiť stovky ľudí – muži, ženy aj deti. Rodiny boli rozdelené, jedna časť musela odísť, druhá zostala. V roku 1672 došlo k veľkému, násilnému vyhosteniu. Približne 700 osôb odišlo do Falca. Iní boli zase naložení na lode pri prístavisku v Berne, aby boli odtiaľ odvezení mimo krajiny.

Na galeje

Vrcholom prenasledovania v 17. storočí bolo rozhodnutie rady „poslať“ anabaptistov na galéry. Po nepokojoch anabaptistov v Eggiwile v roku 1671 bol všetkým úradníkom a starostom zaslaný obežník, v ktorom sa okrem iného uvádzalo: „Posielame určitý počet týchto neposlušných poddaných, takzvaných anabaptistov, spútaných reťazami do Talianska na benátske galéry na veslovanie a sme pevne rozhodnutí rovnako postupovať voči všetkým, ktorí sa budú správať podobne neposlušne...“ Neboli to len prázdne slová. To, čo bolo zaznamenané písomne, sa aj skutočne vykonalo. Dvanásť anabaptistov bolo odsúdených na dva roky služby na galérach a 16. marca bolo šesť z nich spútaných k sebe v Thune naložených na loď a odtiaľ cez Interlaken prevezených na ďalšiu loď. Cesta pokračovala ďalej do Bergama a Benátok. Nariadenie z roku 1670 stanovovalo, že majetok deportovaných sa má predať. Vláda sa snažila, aby boli anabaptisti v rámci možností vyhnaní bez prostriedkov a ich majetok zostal v krajine. V dôsledku toho bolo skonfiškovaných mnoho roľníckych usadlostí.

Láska k blížnemu

Nie všetci sa podieľali na prenasledovaní anabaptistov. Stále sa našli ľudia, ktorí boli ochotní pomáhať prenasledovaným, hoci im hrozilo, že za to budú potrestaní. Napríklad lovci anabaptistov boli medzi ľuďmi nepopulárni. Kdekoľvek sa objavili, robili im ťažkosti. Vidiecke obyvateľstvo sa často postavilo na stranu anabaptistov, ktorí sa ocitli v núdzi. Opatrenia vlád sa niekedy podarilo zabrániť. Anabaptisti dostávali pomoc aj od svojich vierových bratov v zahraničí (Falcko, Holandsko, Alsasko). Napriek všetkým snahám zo strany úradov anabaptisti nezmizli.

Koniec prenasledovania anabaptistov v Berne

Na rozdiel od curyšských anabaptistov (do cca roku 1620) sa anabaptizmus mohol naďalej zachovať v ťažko prístupných a tým pádom aj ťažko kontrolovateľných údoliach Emmentalu. V roku 1711 došlo k hromadnému exodu približne 350 bernských a neucherských anabaptistov na štyroch lodiach po rieke Aare, väčšinou smerom do Holandska. Mnohí z nich pokračovali ďalej do Ameriky, kde sa usadili ako „Amishovia“. Anabaptisti, ktorí zostali, zažili okolo roku 1718 v dôsledku nového nariadenia proti anabaptistom opäť oživenie prenasledovania anabaptistov. V roku 1743 bola zrušená bernská komora pre anabaptistov a v roku 1798 bola prvou helvétskou ústavou zaručená náboženská sloboda. Od roku 1810 boli anabaptisti síce oficiálne tolerovaní, pokiaľ nevykonávali misijnú činnosť. Museli sa však obliekať podľa „anabaptistického poriadku“ a v niektorých prípadoch boli dokonca nútene pokrstení. Až v roku 1820 boli uznané narodenia, sobáše a farnosti. Tým sa prenasledovanie anabaptistov konečne stalo súčasťou (smutnej) histórie.



Amishovia

Amishovia, odnož menonitov

Amish (angl. Amish) je náboženská komunita, ktorej korene siahajú do hnutia anabaptistov v 16. storočí. V rokoch 1693/94 došlo v kruhu starokresťanov (menonitov) v dôsledku sporov v otázkach cirkevnej disciplíny k rozkolu, ktorý vyvolal Jacob Amann. Jacob Amann, nazývaný „patriarcha“, ktorý pochádzal zo Simmentalu v kantóne Bern, založil prvú amishskú komunitu v Alsasku v meste Ste-Marie-aux-Mines.

„Bratia“ z Alsaska boli vyzvaní k prísnej disciplíne pri vyznávaní viery. V dôsledku tejto prísnosti sa Amann a jeho stúpenci čoskoro dostali do konfliktu so starými anabaptistami z Alsaska, neskôr aj vo Švajčiarsku a vo Falcku. V roku 1712 musela – na príkaz Ľudovíta XIV. – celá anabaptistická komunita presídliť. Tak sa rozptýlili do bližšieho i vzdialenejšieho okolia, čiastočne aj späť do Švajčiarska (Neuchâtel a kniežatstvo Bazilej).

Na začiatku 18. storočia sa zvýšil náboženský a ekonomický tlak na Amishov, a tak v rokoch 1707–1754 emigrovali do Spojených štátov amerických. V prvých rokoch sa osídľovanie sústredilo na štát Pensylvánia. V druhej vlne emigrácie okolo roku 1815 sa približne 3 000 švajčiarskych Amishov usadilo v štátoch Ohio, Indiana, Illinois a v Ontáriu (Kanada). V nasledujúcich rokoch mnohí Amishovia nasledovali príklad prvých emigrantov, a preto dnes nájdeme mnoho amishských komunít na severe a východe USA, ako aj na juhu Kanady.

Amishovia sú náboženská komunita, ktorá sa opiera o osobitný „poriadok“. Sú všeobecne známi tým, že vedú veľmi skromný životný štýl. Väčšina amishských rodín si na živobytie zarába v poľnohospodárstve. Veľký dôraz kladú na rodinu, spoločenstvo a odľahlosť. Vo väčšine prípadov prísne odmietajú technický pokrok. Osobitnou tradíciou je textilné umenie „patchwork“. Aby znázornili nedokonalosť ľudí, do každého z týchto jedinečných diel je zámerne zakomponovaná chyba.

Náboženstvo

Každé dva týždne sa na dvore vybraného člena koná bohoslužba pre celú komunitu. Počas bohoslužby sedia muži a ženy oddelene. Kazateľovi je zakázané používať poznámky. Celé kázanie je prednesené naspamäť. Následne sa spoločne najedia. Deti Amishov sú pokrstené až po dovŕšení 16. roku života. Pri tom sa deti, resp. už dospievajúci, majú vedome rozhodnúť pre život ako Amishovia alebo sa dobrovoľne vydať inou cestou. Kto poruší svoj krstný sľub, je potrestaný takzvaným vylúčením; je vylúčený zo spoločného života (napr. nikto už neje pri jednom stole s vylúčeným). Tento stav trvá, kým sa vylúčený nevráti na správnu cestu.

Čísla

V súčasnosti je približne 220 000 Amishov, ktorí žijú prevažne v 250 komunitách v 26 štátoch USA a v Ontáriu v Kanade. Vďaka vysokej pôrodnosti, ktorá presahuje šesť detí na ženu, sa počet príslušníkov každých 20–25 rokov zdvojnásobí. Len v roku 2004 dosiahol prírastok amishskej populácie 4,5 %.

Ženy z komunity Amishov musia z náboženských dôvodov nosiť čepce. Okrem toho majú zakázané strihať si vlasy alebo nosiť šperky. Ich oblečenie tvorí buď sukňa, alebo šaty, ktoré môžu mať farbu fialovú, modrú, zelenú alebo hnedú. Po vydaji smie amická žena nosiť už len čierne oblečenie.

Mužom sú predpísané krátke vlasy: ostrihané do tvaru „panvice“, pričom žiadne vlasy nesmú vyčnievať spod klobúka. Po svadbe nosia tmavé obleky, čierny klobúk a nechávajú si narásť bradu. Manželský pár sa potom nasťahuje do vlastného domu. Mnoho detí sa považuje za Božie požehnanie a môžu prispievať svojou pracovnou silou na rodinnom hospodárstve.

Ženy rodia deti doma. Do modernej nemocnice chodia len v prípade komplikácií.

Švajčiarske anabaptistické kroje

O odeve anabaptistov vo Švajčiarsku nie je veľa čo povedať. Anabaptistický odev, ktorý sa vyhýba koketnosti, okázalosti a módnosti, aby o to viac zdôraznil jednoduchosť a praktickosť, nevznikol v čase založenia hnutia v Zürichu v roku 1525. Vtedajší prívrženci pochádzali z radov remeselníkov, roľníkov, humanisticky vzdelaných patricijov a mešťanov, ako aj z radov duchovenstva s radikálne evanjelickým zmýšľaním. Všetci nosili oblečenie typické pre svoje spoločenské postavenie. Až keď sa anabaptizmus v dôsledku prenasledovania zmenšil na prevažne roľnícke hnutie, mohol vzniknúť skutočný anabaptistický odev.

Kontroverzia okolo roku 1693 určite tiež trvalo ovplyvnila zdôraznenú jednoduchosť anabaptistického odevu. Anabaptisti, ktorí sa sami zásobovali, žili čiastočne v spoločnom hospodárstve a držali sa veľmi stranou od „civilizácie“. Tkaniny na svoje odevy si väčšinou vyrábali sami. Ako je známe, pestovali ľan a vlnu svojich oviec spracovávali na „pololnené tkaniny“. Ďalej treba zohľadniť, že anabaptistický odev nebol nedeľným odevom, ale pracovným odevom, ktorého praktickosť sa musela preukázať v každodennom pracovnom živote. Tak sa tento jednoduchý roľnícky odev nakoniec stáva aj pripomienkou utrpenia švajčiarskych anabaptistov v priebehu storočí.

Lov na Taeuferovcov

Referencie a zdroje

Odborná literatúra

- Blanke, Fritz (2003): „Brüder in Christo“. Vydavateľstvo Schleife
- Veraguth, Paul (2003): „Uzdrav našu krajinu“. Vydavateľstvo Schleife

Príbehy a romány

- Zimmermann, Katharina (1995): „Die Furgge“. Vydavateľstvo Zytglogge. Napínavý román o „Madleni“, mladej prenasledovanej anabaptistke z oblasti Schangnau.
- Tavel, Rudolf von (1927): „Der Frondeur“, m. i. vydavateľstvo Cosmos (1979), vypredané. Román v bernskom nárečí, veľmi autentický.
- Schranz, Hans (1974): „Passion im Emmental“. Brožúra vydavateľstva sjw, vypredané
- Laederach, Walter (1938): „Passion in Bern“. Vydavateľstvo Rentsch, vypredané
- Brun, Georg (2003): „Der Augsburger Täufer“. Vydavateľstvo Aufbau-Taschenbuchverlag

Filmy

- „The Radicals“, 1992, 90 min. Film o juho-nemeckých anabaptistoch Michaelovi a Margarethe Sattlerových.
- „Im Leben und über das Leben hinaus“, 2005, 150 min. Pohľad na súčasné anabaptistické komunity v Sonnebergu/Jura a Berne/Indiana.
- „The Headsman“, 2005, 108 min. Film, ktorý nie je úplne bez kontroverzie, o anabaptistoch v Tirolsku

Obsah a obrázky, autorské práva: Lori Keller, Sara Kündig, tematický zborník kurzu pre pracovníkov táborov BESJ 2006/07, Zväz evanjelických švajčiarskych mládežníckych skupín (BESJ)

www.besj.ch

www.juropa.net

Weitere Informationen

Kategórie
Sklad a organizácia

Značky
BESJ
Kurz pre zamestnancov skladu
Vzdelávanie
Zamestnanci

Vek
od 16. roku života

Počet účastníkov
Údaje nie sú k dispozícii.

Biblia
Táto informácia chýba.

Trvanie
Údaje nie sú k dispozícii.

Materiál
Takmer bez námahy

Stiahnutie súboru
Súbor na stiahnutie k dispozícii

KI Generierter Inhalt
Obsah
Kategórie
Značky
Vek
Počet účastníkov
Biblia
Trvanie
Materiál

© YoungstarsWiki | https://youngstarswiki.org/sk/wiki/art/prenasledovanie-anabaptistov